SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CI No. 158. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 19, 1994. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 19-го СЕРПНЯ 1994. Ч. 158. РІК CI

ЗСА ОБІЦЯЮТЬ УКРАЇНІ НОВУ ЕРУ

Київ (Р. Р.). — Тут у вівторок 16-го серпня, у Міністерстві Закордонних Справ України відбулася пресова конференція. Завідуючий відділом ЗСА та Канади Олександер Потехін розповів, що Україну відвідала делеґація ЗСА, очолювана старшим координатором Державного департаменту ЗСА із зв'язків з новими незалежними державами Джеймсом Коллінсом. Прибуття до Києва американської делеґації зумовлене тим, що Президент України Леонід Кучма висловив недавно віцепрезидентові ЗСА Албертові Горові невдоволення з приводу того, що ЗСА не поспішають виконувати свої обіцянки щодо надання Україні допомоги для роззброєння, хоч Україна чітко дотримується угод.

За словами О. Потехіна, члени американської делеґації підтвердили, що допомога надходитиме в Україну згідно із законом Нанна-Лугара за переданим українській стороні пляном. Гості зазначили, що безпеку України може утвердити її повноправне членство в Европейському союзі, шлях до якого лежить через співпрацю з Міжнародним валютним фондом.

Американська делеґація покладає великі надії на приїзд Президента Л. Кучми до ЗСА у листопаді цього року. Ці відвідини, на їх думку, можуть стати для України початком нової ери — вхід до кола високорозвинених цивілізованих країн.

Зареєстровано Всеукраїнський комітет оборони прав людини

Київ (Р. Р.). — Тут у понеділок, 15-го вересня, у Міністерстві Юстиції зареєстровано громадську організацію — Всеукраїнський комітет оборони прав людини. Голова комітету Людмила Вансовська під час зустрічі з журналістами сказала, що організація майже рік виборювала право на державне визнання, оскільки статутові завдання та напрями діяльности комітету суперечили законові України про об'єднання громадян.

За словами Вансовської, у Міністерстві Юстиції їх примусили відмовитися від багатьох напрямків діяльности, в тому числі від контролі над дотриманням загальновизнаних норм демократії в процесі виборів і формування органів влади. Керівники Міністерства Юстиції сказали, розповіла Вансовська, що захист прав людини мають здійснювати тільки правоохоронні органи, навіть у тому разі, коли ці права порушують самі правоохоронці.

У статті Всеукраїнського комітету оборони прав людини сказано, що комітет має сприяти забезпеченню прав і свобід людини та вивчати причини порушення цих прав. Письмові повідомлення про порушення виборчих та інших прав комітет приймає під адресою: Київ, Музейний провулок 8, Товариство „Просвіта", з поміткою „Влада — людині".

Помер І. Дурбак

Вотерліт, Н. Й. — Тут у вівторок, 16-го серпня, помер на 92-му році життя, широко відомий журналіст, пластун і один із останніх учасників Визвольних Змагань у Першій світовій війні, ред. Іван Дурбак.

Уродженець Тернопіля, походив із священичої родини і після закінчення там гімназії брав участь в українській визвольній боротьбі. Після закінчення Першої світової війни студіював у Львівському Університеті, а від 1932 року працював журналістом, спершу у редакції „Нової Зорі", відтак у „Меті" аж до початку Другої світової війни. Виїхавши до Кракова, продовжав там журналістичну працю у „Краківських Вістях". Ред. І. Дурбак внеміґрував з родиною до Австралії, де дописував до „Вільної Думки". Переїхав відтак до ЗСА, і жив аж до смерти у Вотерліту біля Олбані, Н. Й. Незвичайно плодовитий у своєму журналістичному званні дописував до різних українських газет в ЗСА і Канаді, включно зі „Свободою".

Був активним членом Спілки Українських Журналістів Америки та брав участь у всіх журналістичних з'їздах і зібраннях.

Від наймолодших років свого життя ред. І. Дурбак був незвичайно діяльний в громадсько-комбатантських організаціях, починаючи від участи у проголошенні незалежности Західньої України 1-го листопада 1918 року.

Член Українського Пласту від 1916 року, належав до активного Загону „Червона Калина" до кінця свого життя.

Залишив по собі численні статті, книжки та ним зредаґований збірник „Теребовельська земля".

Ред. І. Дурбак залишив у смутку дружину Іванну, трьох синів з дружинами і дітьми, дві сестри та дальшу родину в ЗСА, Україні і Польщі.

Похоронні відправи розпочнуться в п'ятницю увечорі в год. 7-ій з похоронного заведення Паркер, 2013 Бродвей у Вотерліті, а відтак в суботу в год. 10-ій ранку в українській католицькій церкві св. Миколая і на цвинтар св. Миколая.

В Україні

(З інформацій УНІАР)

ЛУГАНСЬКЕ. — Тут 9-го серпня зійшов з рейок трамвай, в результаті чого згинуло 11 осіб. Ще 104 — отримали тяжкі поранення і перебувають у лікарні.

ОДЕСА. — Виконуючий обов'язки президента акціонерного судноплавного концерну „Бласко" Євген Печкуров повідомив, що парляментарна комісія, котра розслідує діяльність нинішнього керівництва „Бласко", знайшла не те, що сподівалася: виявлено сліди пасажирського лайнера, що його продав за безцінь попередній керівник Чорноморського пароплавства, колишній депутат України Володимир Пилипенко. На слід вивело несподіване повідомлення із швайцарського банку про наявність на рахунку заступника начальника Чорноморського пароплавства Сергія Нікуліна понад мільйон долярів. Згодом знайшлися і документи, згідно з якими пасажирський теплохід „Башкирія" був проданий. Є також документи, що економіст Нікулін є співвласником ряду закордонних фірм. Отже шукали компромітуючі документи на Павла Кудюкіна, а знайшли на його попередника.

УРП СТАНЕ „ПАРТІЄЮ БОРОТЬБИ"

Київ (Р. Р.) — Тут у суботу, 13-го серпня, відбулася теоретична конференція п. з. „Діяльність Української Республіканської Партії в нових умовах".

За словами голови УРП Михайла Гориня, конференція покликана окреслити напрямки дальшої діяльности з метою консолідування нації в умовах посилення впливу „лівих сил". Він зазначив, що від виборах 1994 року УРП виявила себе організованою політичною силою, але те, що до парляменту обрано лише дев'ять її членів не можна вважати успіхом.

Почесний голова УРП Левко Лук'яненко сказав, що треба удосконалити структури та здійснити переорієнтацію діяльности партії. Це, за його словами, викликане новими умовами та змінами як внутрі держави, так і зовнішньо-політичною загрозою. На його думку, український народ і досі перебуває під впливом голів колгоспів і директорів заводів, а не під впливом демократичних сил. Тому перед національ-демократами постає задання радикалізації суспільства.

Від групи народних депутатів виступив Левко Горохівський, який запевнив, що вони зроблять усе можливе, щоб перешкодити прокомуністичним силам повернути Україну до евроазійської орієнтації.

Учасники конференції дружньо привітали виступ Богдана Гориня, який сказав, що у керівництві Росії намітилася тенденція до перетворення аморфної СНД на імперську структуру. На його думку, цим продуманим кроком шовіністичні кола Росії намагаються невтралізувати націоналістичні сили України, Білорусі, Казахстану та відновити імперію. Ще одним кроком до цього учасники конференції вважають приїзд Бориса Єльцина в Україну для підписання міждержавного договору. Тому УРП пропонує провести пікетування амбасади Росії у Києві.

Учасники конференції вирішили, що УРП має перетворитися на партію боротьби. „Члени такої партії повинні підійти до тієї грані, з якою у зіткненні із супротивником їм доведеться стати на саму грань і, може згинути, щоб не відступитися і не зректися ідеалу свободи України", — сказав Л. Лук'яненко.

На запитання кореспондентів чи існує можливість, що після об'єднання Демократичної Партії України та УРП, організацію очолить Леонід Кравчук, один з членів УРП відповів, що це була б несправедливість у відношенні до загиблих в тюрмах і концтаборах. Однак не всі притримуються такої думки. Наприклад, голова львівської організації УРП Олег Павлишин сказав кореспондентці „Київських Новостей" Юлії Пішенко, що питання об'єднання обговорюється і воно цілком ймовірне, і що республіканці зовсім не заперечуватимуть, якщо Л. Кравчук виявить бажання очолити нову організацію. В усякому разі, сам Павлишин проти цього не заперечував би. Головне для нього — достойне протистояння проросійським крокам нового Президента України Леоніда Кузми. Він також сказав, що пропозиція про об'єднання двох партій надійшла не від Л. Кравчука, а з низу. Крім того, об'єднання буде можливим, якщо на з'їзді УРП за це проголосують дві третини депутатів.

Українські парляментаристи працюють у комісіях

Київ (УНІАР). — Тут 12-го серпня Комісія Верховної Ради України з питань правної політики і судово-правної реформи розпочала формування судової системи. Перш, ніж подати проєкти на розгляд парляменту, плянується обговорити його на другому з'їзді суддів.

До переліку питань, які розглядатиме Верховна Рада у вересні, Комісія з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією запропонувала підготовлений депутатом України Григорієм Омельченком законопроєкт про скасування депутатської недоторканости. Водночас депутати контролюють хід розслідування зловживань урядових осіб Чорноморського пароплавства „Бласко" та замаху на керівника концерну „Украгротехсервіс" депутата Володимира Бортника.

Від 1-го січня 1995 року має вступити в дію закон про запобіжне затримання до суду, яке здійснюватиметься на 30 діб. Верховна Рада опрацювала порядок введення в дію цього закону. Контролюватимуть хід його виконання Комісія з питань законности і правопорядку і Комісія боротьби з організованою злочинністю.

Українська вишивка збагатила американський журнал

Джерзі Сити, Н. Дж. (О. К.) — В американському двомісячнику для жінок п. з. „Пісворк", що появляється в Кольорадо, знаходимо в числі за травень-червень багату на прегарні світлини і цікаву статтю про історію української вишивки і її походження, пера Тетяни Криницької, довголітньої активної в Баффало пластунки і дочки Начального Пластуна проф. Северина Левицького, яка тепер проживає у сина в стейті Вашінгтон.

Історія вишивки її пера прикрашена кольоровими світлинами із багатої збірки Т. Криницької, двох сорочок, і чотирьох зразків вишивок низинкою та хрестиками і проєктом на дитячий безрукавник враз із точним описом, як його вишивати та шити із форми приготовленої відомою американською фірмою „Сімплісіті".

(Закінчення на стор. 3)

МИСТЦІ З УКРАЇНИ У „ГРАЖДІ"

Гантер, Н. Й. — Тут у суботу, 3-го вересня, в Центрі Української Культури (керівник — Ігор Соневицький) відбудеться концерт мистців з України — М. Гірської (сопрано), О. Чмиря (баритон), Г. Климашівської (фортепіян) та композитора М. Скорика. У програмі — твори Дж. Россіні, В.-А. Моцарта, Дж. Верді, Ш. Ґуно, М. Скорика та І. Соневицького. Початок о год. 8-ій вечора. Ціни квитків — 12 дол., для сеньйорів — 10 дол., для членів ЦУК — 8 дол.

Р. ОЛТМАН ПРИЙНЯВ РІШЕННЯ ЗРЕЗИҐНУВАТИ

Вашінгтон. — Представники американської Адміністрації повідомили, що заступник секретаря департаменту фінансів Роджер Олтман вирішив зрезиґнувати зі свого становища. Як відомо, він виступав свідком на переслуханнях у Конгресі з приводу вайтвотерґейтської справи і, як з'ясувалося, намагався ввести в оману законодавців.

Як відомо, що назву цій справі дала фірма Вайтвотер Девелопмент, яка у 80-их роках скуповувала з метою спекуляції ділянки землі вздовж берегів річки Вайтвотер у північній частині стейту Аркенсо. В операціях, серед інших, брали також участь Билл Клінтон, тоді губернатор стейту, і його дружина Гиллері. Згодом у фінансових матеріялах фірми і банку Медісон Ґаранті виявлено різні зловживання, які Б. Клінтон, користуючись своїм губернаторським становищем, допомагав приховувати. Принаймні так стверджують законодавці від Республіканської партії. Саме роля Б. Клінтона в цій історії є предметом конгресових переслухувань.

Р. Олтман, окрім головної праці в департаменті фінансів, очолював Ліквідаційну комісію, яка вела справу збанкрутованої Асоціяції щадничих банків, серед яких був і Медісон Ґаранті. Очолюючи цю комісію, Р. Олтман не мав права інформувати президента щодо обставин розслідування. Потрапивши під вогонь критики, Р. Олтман спочатку визнав, що зустрічався з президентом у цій справі лише один раз, однак невдозі сплило, що зустрічі з Б. Клінтоном і його найближчим оточенням мали місце щонайменше сорок разів.

Р. Олтман, близький приятель Б. Клінтона зі студентських років, стане другою, після старшого юридичного дорадника Білого Дому Бернарда Насбаума, жертвою „вайтвотерґейту". Але, виглядає, не останньою. З останніх вашінгтонських інформацій стало відомо, що у висліді гострої критики з боку членів Сенатської банківської комісії змушена буде зрезиґнувати головний адвокат Департаменту фінансів Джін Генсон.

У СВІТІ

ВИСТУПАЮЧИ У ПРОГРАМІ московської телевізії, колишній дисидент Алєксандр Солженіцин потрактував стан російської шкільної системи як „катастрофічний". Він сказав, що своїми очима бачив десятки занедбаних шкіл, які в зимовий період не огріваються, кляси переповнені, в них панує байдужість до навчання і неповага до вчителів. Особливо критично А. Солженіцин висловився на адресу російської телевізії, яка „веде наглу пропаґанду захланности і розбещености, знеславлюючи чесну працю і спотворюючи високі ідеали". Письменник ствердив, що розмови про економіку вводять спільноту в оману. „Треба нарешті зрозуміти, що моральна проблема набагато гостріша, ніж економічна. Без врятування моральности нам не вдасться врятувати ні господарське життя, ні адміністративне, ні державне", — підкреслив А. Солженіцин.

МЕХІКО ГОТУЄТЬСЯ ДО загальнонародних виборів, вислідн яких, на думку спостерігачів, радикальним чином вплинуть на майбутнє країни. Дотепер 65 років в Мехіко правила Інституційно-революційна партія, однак недавнє повстання індіянців у стеті Чіяпас загострило політичну ситуацію в країні і вивело її з-під абсолютної контролі уряду. Тим не менше кандидат на президента від ІРП Ернесто Седільо значно випереджує своїх суперників: 46 відсотків мехіканців мають намір довіритись досвідові правлячої партії, щоб уникнути можливих соціяльних потрясінь. Кандидата від правої партії Національна дія Дієго Фернандеса готові підтримати до 30 відсотків виборців а представника лівої партії Демократичної революції — лише 8 відсотків мехіканців.

НОВИМ ОСЕРЕДКОМ міжрелігійного насильства стало велике пакістанське місто Карачі. Лише за останні дві доби в сутичках між представниками сунітської і шіїтської мусулманських громад загинуло до 20 осіб, декілька десятків поранено. Як сунітські, так і шіїтські бойовики є добре озброєні, в тому числі гранатометами, які надходять з Афганістану. Пакістанські офіційні чинники визнають, що присутність афганців значною мірою ускладнила ситуацію в Карачі. Колишні афганські муджагедіни, які осіли на пакістанській території, тісно зв'язані з пакістанськими екстремістськими групами і наркомафією.

З ПОЛЬЩІ НАДІЙШЛО повідомлення, що директором служби зовнішньої розвідки уряд призначив 43-річного Маріяна Захарського. У зв'язку з цим незалежні польські газети пишуть, що М. Захарський в кінці 70-их і на початку 80-их років займався активною шпигунською діяльністю у З'єднаних Стейтах. Між іншим, він мав доступ до секретної інформації, пов'язаної з літаками Ф-15 і „Стелт" та ракетною системою „Пейтріот". Після арешту в 1981 році американський суд засудив М. Захарського до довічного ув'язнення, однак у 1985 році його, в числі інших розвідників, обміняли на декількох західніх агентів, заарештованих у соціялістичних країнах.

В МІСТІ КІРУНДО на півночі Бурунді терористи застрілили Госе Лопеса Ерреру, одного з дорадників верховного комішинера ООН у справах втікачів. Злочинці здійснили напад у момент, коли Г. Л. Еррера приймав у своєму домі гостей, серед яких також був посадник міста Кірундо. Деякі спостерігачі стверджують, що саме посадник був головною ціллю терористичної акції. Під час нападу він дістав тяжкі поранення, однак залишився живий. Верховний комішинер ООН у справах втікачів Садако Оґата засудила „холоднокровне вбивство Г. Л. Еррери — людини, яка все своє життя присвятила гуманітарній діяльності".

ЗГІДНО ЗІ ЗВІТОМ міністерства внутрішніх справ Росії, у так званих „виправно-трудових" колоніях країни перебуває понад 600,000 дорослих і 19,000 підлітків. Дві третини в'язнів мають за собою по дві і більше судимости. В останні місяці цього року 40,000 злочинців потрапили в ув'язнення за зґвалтування, 30,000 — за особливо небезпечні злочини, вони утримуються в тюрмах суворого режиму.

РОСІЯ ПРОДАЄ ЯДЕРНІ МАТЕРІЯЛИ

Мюнхен. — В понеділок, 15-го серпня, представники німецької влади повідомили, що один з арештованих на мюнхенському міжнародному летовищі контрабандистів нелеґально привіз з Москви у баварську столицю 350 грамів плютонію 239 — пробний взірець радіоактивного елементу, з якого виготовляють ядерну зброю. Баварська поліція має докази, що всього з Росії у Німеччину плянувалося перевезти і продати за 250 міл. дол. чотири кілограми плютонію. Німецькі слідчі є певні, що до цієї безпрецедентної контрабандної операції причетні російські служби безпеки. Німецькі спеціялісти стверджують, що чотирьох кілограмів майже досить для виготовлення однієї атомової бомби, тим більше, що привезена з Москви радіоактивна речовина була дуже чистою.

Серед заарештованих — громадянин Колюмбії Ґустініяно Торрез, який довгі роки жив у Росії, і двоє його спільників-еспанців. На допиті Г. Торрез сказав, що він заздалегідь був поінформований, коли у Мюнхен вилітає заступник російського міністра атомової енерґетики Віктор Сидоренко, і полетів з ним тим самим рейсом, сподіваючись, що в цьому випадку митники будуть менш пильними.

Міністер внутрішніх справ Баварії Ґюнтер Бекштайн розповів на пресовій конференції, що в минулому році німецька поліція зафіксувала 123 випадки, пов'язані з нелеґальною торгівлею радіоактивними матеріялами.

Реакція Москви на арешт ядерних контрабандистів не відрізнялася від попередньої. Російське державне інформаційне аґентство ІТАР-ТАСС потрактувало цю подію як „продовження пропаґандивної кампанії, яка вже не один день ведеться проти Росії". Не вдаючись у деталі, аґентство пише, що німецькі правоохоронні органи сконфіскували у Мюнхені „невелику кількість плютонію". У зв'язку з цією крутійською інтерпретацією кореспондент „Ню Йорк Таймсу" Крейґ Вітні зауважує, що коли ця „невелика кількість" потрапить у систему мюнхенського водопроводу, то без ніякого ядерного вибуху загинуть сотні тисяч мирних мешканців.

З'ЇЗД ДЕЛЕҐАТІВ „САМОПОМОЧІ"

Ню Йорк. — Головна Управа Об'єднання українців в Америці „Самопоміч" повідомляє, що 23-ій Звичайний загальний з'їзд делеґатів відбудеться у суботу, 24-го вересня ц.р., в Українському Народному Домі, 140—142 Друга аве. між 8-ою і 9-ою вул. О год. 9-ій ранку — Богослуження в українських церквах, о 9:30 — реєстрація делеґатів у приміщенні з'їзду, о 10:30 — початок нарад. Детальніша програма з'їзду поміщена у „Свободі", ч. 157 з 18-го серпня 1994 р.

В АМЕРИЦІ

У ВІВТОРОК, 16-ГО серпня, Федеральна рада валютних резерв, знову підвищила на пів відсотка стопу на короткотермінові позички. Зроблено це для того, щоб існуючий економічний зріст не спричинив відновлення інфляції. За прикладом ради зразу пішли банки, які також підвищили свої ставки на позички. Одначе біржі та торгівці цінними паперами з цього приводу мали неабиякі успіхи та торговельне пожвавлення. Натомість конґресмени-демократи та бизнесові угрупування гостро скритикували це потягнення ради і закинули їй, що, роблячи цей крок, вони ризикують можливістю драстичного сповільнення економіки в країні.

СПРАВУ МЕДИЧНОГО забезпечення вкінці зрушено, бо в Сенаті прийнято перше рішення минулого вівтіра, 16-го серпня. Республіканці закинули свої тактичні маневри затримок, а провідник сенатської більшости Джордж Мічелл перестав лякати всіх 24-годинними сесіями. Голосами 55 до 42 схвалено поправку, що вимагатиме від приватних забезпеченевих фірм запропонувати медичне забезпечення для немовлят, дітей та вагітних жінок, яке мусить бути чинним вже від 1-го липня 1995 року. Голосування над поправкою відбулося по партійній лінії, бо тільки два республіканці голосували за, один демократ проти. Все ж таки демократи скоренько використали цю нагоду, заявляючи, що перший крок у доброму напрямі зроблено.

МІСЦЕВІ ВЛАСТІ південносхідніх прибережних околиць чимраз більше турбуються новим напливом кубинських втікачів. Тільки від минулої п'ятниці, 12-го серпня, до вівтірка, 16-го серпня, 868 осіб втекли з Куби, а понад 6,000 від початку року. Цифра 868 за п'ять днів є найчисленнішою від 1980 року, коли то понад 125,000 кубинців прибуло до ЗСА у так званому Марієльському виході. Ця ситуація починає турбувати не тільки місцеві та стейтові власті, але також і Уряд президента Билла Клінтона, який попередив Фіделя Кастра, що ЗСА не будуть толерувати подібних до 1980 року історій.

ДОСЛІДИ ВКАЗУЮТЬ на те, що на передмістях великих міст ЗСА чорні домовласники платять більші податки, як їхні білі співжителі за такі ж житлові будинки. Автор цих спостережень професор Ендрю Беверідж з Квінс Коледжу, базував свої досліди на 30 містах і 31 передмісті, де занотував, що 58 відсотків чорних домовласників платять більші податки на передмістях, як білі, а 30 відсотків у містах. Серед великоміських округ, що визначаються тією хибою, Е. Беверідж вирізняє Лонг Айленд, Н. Й., стейт Ню Джерзі та передмістя Чикаґо, Сан Франсіско, Лос Анджелесу і вісім інших великих міст ЗСА.

У КАЛІФОРНІЇ лісові пожежі знову нищать тисячі акрів лісу та загрожують кільком громадам. Більшість з тих вогнів є спричинені природніми явищами, але вогонь в околиці місцевости Сан Люї Обіспо, 150 миль на північний захід від Лос Анджелесу, був спричинений людиною. Стейтові власті підтвердили, що цей вогонь стався з причини зумисного підпалу, який знищив 24 будинки та є загрозою 500 іншим як житловим, так і комерційним будівлям.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс)

Postmaster: Send address changes to "Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302 Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00 Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси $1.00 Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріали. Незамовлені матеріали повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою.
За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Проти інтервенції в Гаїті

Ще в добу так званої долярової дипломатії, коли Америка висилала свої військові кораблі для підтримування торговельних операцій різних бизнесових підприємств, латиноамериканський світ насторожився проти будь-якої північноамериканської збройної інтервенції, ототожнюючи її з ворожим імперіялізмом. Протидіючи тим настроям, президент Джордж Буш, висилаючи військо проти диктаторського режиму генерала Норієґи в Панамі, раз-у-раз запевняв, що це не є виправа проти народу Панами, а тільки спровокована самим Норієґою охорона життя і майна американських громадян у Панамі, яким Норієґа погрожував пімстою за вороже становище ЗСА до його політики, сполученої з пересиланням до Америки масових транспортів наркотиків. Все одно латиноамериканський світ наталврував ту американську інтервенцію, відмежовуючись водночас від злочинних трансакцій Норієґи.

Коли у заходах Америки привернути владу леґально обраному президентові Жанові Бертранові Арістідові, проти якого успішний державний переворот вчинив генерал Фідель Седрас, Рада безпеки Об'єднаних Націй признала Америці право перевести проти названого диктаторського генерала збройну інтервенцію на Гаїті. Репрезентант Бразилії, як непостійний член Ради безпеки (без права зголошувати „вето" проти рішень Ради безпеки), рішуче застерігся проти тієї резолюції. Міністер закордонних справ Арґентини Міґель Рівас заявив, що він поїде до столиці Гаїті Порт-о-Пренс для безпосередніх розмов із названим вище диктаторським президентом, щоб переконати його про конечність мирної передачі влади Арістідові — без вступу на територію Гаїті американського вояка. Із таким становищем Бразилії і Арґентини солідаризувалися Чіле, Перу, Еквадор, Колюмбія і Мехіко. Це була своєрідна політична демонстрація і проти Ради безпеки Об'єднаних Націй, яка поквапно дає свою фірму З'єднаним Стейтам і проти самих ЗСА, які не використавши можливих дипломатичних заходів, хапаються таких насильницьких актів, як економічні санкції, бльокада і, врешті, висилка туди частин морської піхоти.

Генеральному секретареві Об'єднаних Націй така опозиційна постава латиноамериканських країн не сподобалася і він застерігся, що заповіджена Арґентиною дипломатична дія повинна вестися під фірмою Об'єднаних Націй. Президент Клінтон чи пак державний секретар Воррен Кристофер покищо (коли писані ці рядки) не заявилися, але це відома сумна правда, що дипломатія за сучасної президентури ЗСА шкутильгає, заступаючи її наведеними вгорі насильницькими економічними чи навіть військовими засобами, із шкодою для престижу Америки та добра миру у світі.

Товчеться вже роками історія з Гаїті, як товчеться історія з війною на Балканах. Коли ж настав процес замирення затяжної ворожнечі між Ізраїлем та арабським світом, то це сталося завдяки подорожам Воррена Кристофера до країн Близького Сходу, а наслідком державницької мудрости і відваги ізраїльського прем'єра Їцака Рабіна і завдяки тим самим прикметам голови Палестинської визвольної організації Ясіра Арафата та посередницькому талантові єгипетського президента Госні Мубарака. Всі речі роблять люди, — великі люди роблять речі великі, малі люди не доросли до великих завдань, роблять помилки і ще добре, як хтось береться за коректуру тих помилок та береться за виконання доброї праці, як ось латиноамериканські країни у справі конфлікту між ЗСА і диктатурою на Гаїті. Збройна інтервенція — поганий метод для рятування тамтешньої демократії і правопорядку. Добре, що виринув той новий чинник — латиноамериканські країни, які взялися за те діло дипломатичним шляхом.

М. Мельник

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА Л. КУЧМИ

II

Чи від того часу його передвиборчі програми в якийсь суттєвий спосіб змінилися? Цілком ні! Кілька днів перед виборами „Голос України" надрукував його обіцянки. Між ними були такі: „Я певний, що, можливо, переглянувши видатки бюджету, найближчим часом істотно збільшити рівень пенсій, стипендій, допомоги для дітей, адресної допомоги малозабезпеченим верствам населення... У першу чергу слід розробити механізм компенсації за знецінені вклади в ощадбанках, які накопичувалися часто-густо десятиліттями. І те, що вони за один день перетворилися на паперовий пил, — незмивна ганьба для всіх лідерів країни, які не побажали захистити мільйонів своїх співвітчизників. Упевнений, що за взаємодії з Верховною Радою уряд може в найкоротші строки вирішити питання з індексацією вкладів... Інший, не менш важливий аспект — піднесення рівня пенсій... Особливо хочу підкреслити жахливе становище ветеранів війни... Необхідно також суттєво підняти зарплату всьому медперсоналові... Зокрема, держава має забезпечити життєвою площею цілий ряд категорій населення... Для мене цілком ясно, що до наших специфічних умов неприйнятні монетаристкі рецепти міжнародного валютного фонду, вихід з кризи ми маємо знайти самі". („Рецепти" того Фонду прийнятні і для Польщі, і для чехів та словаків, і для балтійських держав, і навіть для Росії. Приміром, в Росії інфляція зійшла з 950 процентів за 1993 рік до біля 100 процентів за цей рік. В інших згаданих країнах інфляція є нижче 10 процентів, люди можуть купити приблизно все, що хочуть, і живуть там набагато краще, ніж в Україні. - М. М.). До того всього кандидат Кучма обіцяв знизити податки, а після виборів запевняв, що свої обіцянки переведе в життя.

Я ще ніколи в житті не зустрічав таких безвідповідальних обіцянок кандидата на керівника держави. В країнах з більшим досвідом в ділянці демократичних процесів у політиці люди висміяли б такого кандидата з таким очевидно неможливими до виконання обіцянками. Не дай Боже, щоб Президент Кучма почав ту програму реалізувати. Побоювання ті є тим більші, що нова Верховна Рада готова йому в тому допомогти. Вона готова робити далі те, що робила стара, себто — ніби в ім'я соціяльної справедливости — ухвалити індексації та підвишки для всіх і вся за рахунок позичок від Національного Банку, тобто за рахунок інфляції. А що теперішня Верховна Рада до того здатна, треба тільки подивитись на її постанову з червня ц. р. „Про подолання кризового стану в агропромисловому комплексі". Там є і кольосальні грошеві подарунки, і позички на 30 відсотків (тобто запівдурно), й індексація, і регулювання цін. Гроші на це все мають доставити Національний Банк і бюджет, а звідкіля бюджет ті гроші візьме, то нехай журяться всі, тільки не Верховна Рада. До того всього люди ті недавно стримали — начебто до вересня — приватизацію підприємств. Мабуть будуть її робити більш соціялістичною.

Цікаво тут завважити, що недавно російська Дума ухвалила 51 відсоток підвишки на пенсії. Борис Єльцин знизив ту підвишку до 15 процентів. Виходить, що сильна президентська влада часом помагає.

Недавно Президент Кучма мав нараду на ті теми з економістами, на яку запросив теж відомих прихильників швидкої приватизації, таких як Лановий та Пинзеник. Цікаво, чи він це зробив тільки про людське око, так як свого часу робив це Президент Кравчук, чи може дійсно він змінив свої погляди на ту тему?

Цікаво теж, яку ролю в новому уряді відіграє прем'єр-міністер Масол? За попередньої його каденції він на прихильників ринкової економіки доброго враження не зробив. Та тепер можна з приємністю завважити, що його підходи до економічної політики виглядають цілком раціоналшними. Це можна було завважити з його виступів у червні ц. р. на сесії Верховної Ради та на Третьому Конґресі Федерації Профспілок України. Ось кілька його зауважень до згаданих проблем. У Верховній Раді: „Я хотів би, щоб це був уряд однодумців-професіоналів, які сповідували б сучасні економічні погляди, впевнено сто-

(Закінчення на стор. 3)

Леся Храплива-Щур

Рік української родини і українська родина року

Треба відзначити, що про цей Рік Української Родини говорять куди більше, ніж про гасла Світового Конгресу Українців у попередні роки. Кожному очевидно, що проголошення цього року йде не лише нога в ногу із всесвітнім Роком Родини, який проголосила Організація Об'єднаних Націй. У нас є особлива потреба й доцільність звернути пильнішу увагу саме на ту родину. На ту родину, яка в умовах поселення серед чужих, прихильних чи ворожих, зуміла зберегти притаманні українські вартості. На ту родину, яка сьогодні в таких великих трудноцах і небезпеках, як духових, так часто й просто матеріяльних.

Є звичай, що при нагоді таких відзначень підшукують окремих людей, котрі найкраще представляли б цілу справу — їх відзначується, їх подається до загального відома. Не чужою була б, отже, думка знайти й відзначити репрезентативні українські родини. Такі, що служили б добрим прикладом іншим.

І ось при таких міркуваннях зустрічається нам родина, яку можна б поставити між кандидатами на таке відзначення. Це родина кандидата сільськогосподарських наук, викладача катедри Львівського Лісотехнічного Інституту Івана Юсиповича. Його корінь — у бойківському селі, з тих невгнутих бойків, що їх прославив Іван Франко у „Захарі Беркуті". Він науковець високого рівня, має чимало наукових праць зі своєї ділянки. А особливо його цікавить проблема нового залісненя рідних Бескидів після неплянованого й варварського вирубування лісів, що безжалісно здійснював минулий колоніяльний режим. Та суто професійна наукова праця — не єдина його ділянка. Його монографія „Турківщина за завісою століть" вражає теж широким знанням історії, етнографії та статистичних даних про його вужчу батьківщину. Навіть історія окремих сіл — це плід довготривалих і незвичайно сумлінних студій. І на додаток він — викладач іститутy лісівництва та історик-етнограф, а також поет. В нас у руках його книжечка віршів „Наболіле". Так, наболіле недолею минулих років і недугою (розсіяна склероза), яка захопила його в розквіті життя, в половині тридцятих його років. Не знаємо, як оцінили б цю збірочку професійні літературознавці, але вражає тут звичайного читача-людину щирість думки та безпосередність її вислову.

Якщо говоримо про родину, то треба згадати, що його дружина, пані Стефа, хоч має вищу освіту, мусіла згодитися на просту фізичну працю, щоб втримати всіх троє осіб, коли чоловік став непрацездатним. Бо є в них десятилітня доня Мирося. Їй присвятив знедолений батько чи не найкращий вірш своєї збірки. І саме у цьому вірші можна так легко знайти цілу скалю вартостей, які тримають і утримують цю українську родину — серед горя, трудноців, які відчувають усі громадяни відроджуваної держави, і які помножені ще стократно для цієї родини недугою батька:

У мене є дочка одна-єдина,
Таке собі мале зовсім дівча.
І свято вірить в Бога та дитина,
Моє десятирічне дитинча.

Не раз я бачив те, наскільки щиро
Здіймало ручки теє пташеня.
Благало Бога тихо і просило
Здоров'я й миру своїм родичам.
Для неї є найвищим Бог і школа,
Любов до квітки, пташки і зела.
Цю святість не відбереш вже ніколи,
З роками не померкне, ні, вона...

Родина, про яку говоримо, певно не єдина того роду, родина, яка цінить і плекає вартості, ті, що стають підвалиною народу й держави. І ми ж не знаємо, чи хтось і якось буде відзначувати такі родини. Але цих кілька теплих слів хай будуть на усвідомлення, що такі родини існують і заслуговують на пошану й підтримку громадянства. Зокрема в цьому Році Української Родини.

(Із матеріялів Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради при СКУ).

Микола Бараболяк

ПРИВАТИЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Хочу навести декілька аргументів, щоб підтвердити, що становище, яке зайняв голова Верховної Ради України Олександер Мороз, виступаючи проти приватизації сільського господарства, має деяке виправдання і сенс.

Україна вийшла зі складу СССР як індустріялізована країна. Сталося це коштом знищення її культурної цінности — села, жертвою понад 10 мільйонів населення, але так воно є.

У високоіндустріялізованих країнах — З'єднаних Стейтах Америки, Німеччині та інших нині мова йде не про хліборобство, як сектор економіки, а про аґрарну індустрію, нарівні, скажімо, з металюрґією чи іншими ділянками. Малі фарми завмирають. Ціна рільничих продуктів встановлюється на міжнародних біржах у Чикаґо, Аделяїді та Буенос Айресі. Щоб витримати конкуренцію, уряд Франції змушений субсидувати французьке сільське господарство, що спричинює непорозуміння між членами Спільного ринку чи Світовою Торговельною Організацією.

Коли б почалася приватизація колгоспів в Україні, довелось би Урядові України теж це робити. А нині колгоспи чи не єдині, що платять державі податки у виді продуктів по встановлених державою цінах.

Не простою справою є і сама техніка проведення приватизації. Не можна проводити приватизацію, коли не всі члени господарства погоджуються на це. Частинна приватизація порушувала б її економічний потенціял. А коли б цілий колектив погоджувався на розподіл землі, то як ділити? Стільки то на „голову" чи родину? Коли б на члена родини чи на родину припадало, скажімо, по 5—8 гектарів, не було б це поверненням до колишніх злиднів галицького села, де у передновок і картоплини часом бракувало.

Очевидно, конечно треба було б перевести усі колгоспи на кооперативну чи іншу спілкову систему і виполоти до кореня всі залишки панування номенклятурників у керівництві колгоспами. Ми повинні забути про жахливий процес створення колгоспів в Україні. Це сталося, а життя мусить іти далі найбільш сприятливим для народу і держави шляхом. Воно прийде до приватизації з часом само. Повернення до часів, коли орали волами, а молотили ціпами, — нема і бути не може. Повна механізація на зразок американської — це необхідність. Не знаю, який відсоток населення України становить нині хліборобство, але думаю, що з часом дійде до рівня три-чотири відсотки, як у ЗСА. А це важливо.

На мою думку, постулят приватизації сільського господарства України — це бажання воскресити українське село як культурний феномен. До революції українське місто було „культурно російське", тоді як у селі жила і процвітала Україна, культурна Україна. Ми вже були зжилися з тим. Як перевага населення сіл над містами, так була перевага української культури села над зросійщеним містом. Колективізація, зруйнування душі села причинилися до переваги російської культури в Україні, бо „російщина" стала заливати і село. Доказом цього процесу була перш за все мова.

Важко нині протиставити українській культурі російський вплив. Ми свідомі нерівности у боротьбі і шукаємо ради на це лихо.

Уважаю, що намагання приватизувати колективні господарства має своє підложжя не в економічному факторі, мета цього — не поправити таким чином економіку, а воскресити давнє українське село як джерело і подвижника української культури, кинути зі сіл проміння українізації на зросійщене місто.

Коли є такі задуми, то марні надії. Україну не повернути у рільничу, по суті, країну у стилі Польщі. В Україні, як і в західньому світі, йде до феномену сільськогосподарської індустрії, нарівні з іншими „індустріями", і вороття на тому полі до етапу передреволюційної України — нема.

Дивуємось, що російська книжка, російські газети і журнали заливають Україну, що допомагає ростові процесу культурної русифікації України, замість того, щоб вона мала вщухати. Українським літераторам далі дає надхнення історичне наше село з його романтикою, конанням села в жахливих тортурах колективізації. Чи зуміють наші літератори, художники й інші мистці підхопити цей духовий пульс нової дійсности? Та це окреме питання, на яке роблю тільки натяк.

Якщо ж ідеться про приватизацію сільськогосподарських підприємств, то, думаю, не наразить Україна спікера нового парляменту бути розчавленим тракторами, які валитимуть старе. Приватизація прийде, але на неї не треба налягати.

КОЛИШНІЙ ГОЛОВА Верховної Ради Росії Руслан Хазбулатов, відомий своїм „опозиційним" характером, перейшов від боротьби з російським президентом Борісом Єльцином до такого самого неконструктивного протистояння президентові своєї рідної Чечні Джогарові Дудаєву. Дочекавшись моменту, коли антидудаєвські групи об'єдналися в Тимчасову раду Чечні і „уряд народного довір'я", Р. Хазбулатов очолив всю чеченську опозицію, маючи своєю найближчою метою позбавлення влади президента Д. Дудаєва.

Володимир Романюк

НЕ ДЛЯ ВЛАСНОЇ СЛАВИ

I

Коли батьків — Євстахія та Єфрозинію Чабанів — за участь у національно-визвольній боротьбі галичан проти комуністичного режиму вхопила у свої жорстокі триби сталінсько-беріївська репресивна машина, Лесі заледве сповнилося сім літ. А ще на бабусиних руках залишилося тоді двоє Лесиних братиків та сестричка.

Уся стрийська вулиця Лани (сьогодні — Львівська) в ті перші повоєнні роки всіляко сприяла воякам УПА в її змаганнях за волю України. І майже всю ту вулицю було як не за ґрати посаджено, то в безмежні сибірські простори запроторено.

Сьогодні чималу родину Чабанів, як і сотні тисяч невинних жертв большевицького ґеноциду, регабілітовано. Та не повернути Україні тих, котрі дочасно пішли в засвіти. Не втерти сирітських пекучих сліз. Не втамувати гіркого болю втрат, що назавжди запікся з кров'ю в людських серцях.

... Одного з вечорів пам'ятного та ще й так тривожного 1989 року інженери золочівського радіозаводу Мирослав Задорожний та Володимир Бандура вирішили створити на підприємстві осередок Товариства Української Мови ім. Т. Шевченка „Просвіта". Однією з найперших вступила до відродженої „Просвіти" й Леся Юськевич.

Однодумців тоді прибувало багато і незабаром осередок вже активно діяв. Тумівці стали вістрям організації віч і пікетувань, агітаційних заходів за незалежність України. Просвітівці першими під синьо-жовтими прапорами прийшли до пам'ятника Тарасові Шевченкові, де вперше за стільки років московського поневолення громом серед ясного неба продзвенів для компартократії сурмисто гимн „Ще не вмерла Україна".

З того часу, крок за кроком йшли вони плече до плеча до проголошення нашої незалежности.

Свята проводили таки там, на заводі. Комуністична адміністрація скреготіла зубами та з усіх боків чинила тиск на патріотів, не гребуючи й провокаціями, як, скажімо, коли каґебістські пахолки сплюндрували квітник навколо пам'ятника Шевченкові, видавши цю брудну акцію за справу рук тумівців.

Невдовзі в Золочеві було створено три ініціятивні групи для організації районного проводу „Просвіти". Праця ця особливо жваво проводилася в школах, де осередки росли, мов гриби після дощу. В травні 1990 року відбулися установчі збори просвітян району. Лесю Юськевич-Чабан одностайно обрали головою товариства.

— Чи Ви отримуєте за цю працю якусь матеріяльну винагороду? — питаюся в Лесі.

— Що ви? Мені і в голову подібне не прийшло би! Товариство просто не може дозволити собі розкіш мати принаймні одного звільненого для цієї праці просвітянина, хоча й не завадило б. На жаль, бідненькі ми ще нині. Коли я чую, як дехто легковажно каже, що „Просвіта", мовляв, твердо стоїть на ногах, то хочеться гірко всміхнутися. Ні, я далеко не песимістка, але маємо сказати правду: „Просвіта" в районі тримається виключно на діяльності ентузіястів.

Їх ентузіястів не так вже й багато, а переважно першу скрипку грає тут село. Серед перших Леся Юськевич назвала вчительок шкіл з села Зозулі Ярославу Костомаху, Богданну Бонцаль, Надію Крепу, які, як висловилася, втрійку за трьохсот працюють, на совість, як мовиться, тягнучи цього нелегкого воза. При тому ці люди не обмежують своєї діяльности Зозулями, а, скажімо, підготувавши святкову програму, ідуть з нею по навколишніх населених пунктах.

В Зозулях взагалі чимало свідомих українців. Живуть там люди високим національно-патріотичним піднесенням, церкву з румовища підіймають. Додає селу відомості й чудова співачка з народу, солістка вокально-інструментального ансамблю, тумівка Оля Наливайко.

Або візьмімо Ремезівці, оте село, звідки, до речі, походить професор, нині канадець, Володимир Болюбаш, старанням котрого в районній „Просвіті" започатковано чудову бібліотечку. Серед книг, подарованих згаданим доктором філософії, є й рідкісне видання краянина золочівців, поета Василя Пачовського. Про творчість останнього в Україні взагалі донедавна тут малохто щось знав, бо з 30-их років книжок поета на батьківщині взагалі не друкувалося.

В 1957—62 роках Леся Юськевич навчалася у Львівському Університеті, де тоді викладав племінник Василя Пачовського Феоктист. І (не кожен зможе й уявити!) Феоктист не признавався тоді нікому, що має такого видатного стрийка! Зрештою, й без того Феоктиста Пачовського совєтська номенклятура від науки всіляко затискувала та переслідувала, не даючи навіть можливости захистити дисертацію та всіляко понижуючи на праці.

До популяризації творчої спадщини В. Пачовського доклав серця й праці колишній театрал і режисер Золочівського театру Дмитро Шпаковський. Зокрема, очолюваний ним аматорський драматичний гурток, що діє при „Просвіті", підготував на матеріялах творчости В. Пачовського високопоетичну виставу „Хуртовина мого життя".

А відразу після отримання двотомника від професора В. Болюбаша золочівські просвітяни взялися ознайомити з високопатріотичною поезією В. Пачовського якомога ширше коло своїх краян. До того ж, навіть учителі шкіл мали про творчість поета більш ніж мізерне уявлення. За можливість мати це уявлення багато ширшим Леся Юськевич висловила в нашій розмові й велику вдячність дочці, синам та зятеві поета, старання яких уможливили читання творів їх батька.

Взагалі ж історія золочівської „Просвіти" має давні та славні традиції. Першою великою справою, яку зробили тут просвітяни, було перепоховання тлінних останків Маркіяна Шашкевича з Новосілок до Львова. На той час то була подія величезного значення, що сприяла високому національно-патріотичному піднесенню в Галичині взагалі. Під управою адвоката, доктора Теодора Ваньо, о. Хмільовського, Романа Завадовича, які взагалі чимало добра зробили для Золочівської „Просвіти", було відкуплено землі на Підлисецькій горі та зорганізовано збірку коштів для спорудження на ній пам'ятника чоловому членові славнозвісної „Руської трійці", який і було врочисто відкрито в 1911 році на честь сторіччя великого будителя Галичини.

Закінчення буде.

ПРИРОДНІ НЕЩАСТЯ не є виключно від вогню і на західньому побережі країни. Бо у вівторок, 16-го серпня, торнадо спричинене тропічною бурею „Берил", заподіяло велику матеріяльну шкоду в місті Лексінґтоні у Південній Кароляйні та поранило 35 осіб. Губернатор стейту Керолл Кемпбелл оголосив згадане місто територією вийняткового стану та звернувся до Уряду за допомогою.

Бостонська громада зложила 13,100 долярів на дім генерального консуляту в Ню Йорку

Д-р І. Дідюк вручає генеральному консулеві В. Крижанівському чека на 13,100 дол.

Приблизно у той самий час, два роки тому, у травні, коли відбувалася весняна конференція і Загальні збори Централі Українських Кооператив Америки в Сиракюзах, українська громада Америки почала переговори щодо купівлі дому для Генерального Консуляту в Ню Йорку. Цією справою зайнявся нам усім відомий невтомний український патріот д-р Стефан Ворох, він не пожалів труду і приїхав на цю конференцію до Сиракюз, щоб у деталях представити учасникам конференції плян придбання цього дому для молодої української держави. Він сказав, що необхідні кошти не є великі, як на українську громаду в Америці, і запропонував: якщо кожний член кредитівки зложить сто долярів, дім буде заплачений.

Як голова Української Братської Федеральної Кредитової Кооперативи в Бостоні, я особисто розпочав цю збірку і по великих зусиллях мені вдалося зібрати 13.100 долярів. Федеральна Кооператива в Бостоні зложила 1.000 долярів, д-р Іван Дідюк — 1.000 дол. д-р Роман Дацько з Канади — 1.000 дол., Яків Щегрин — 1.000 дол., Василь Міґован — 1.000 дол., Відділ УККА — в Бостоні 500 дол., Дмитро Мельник — 500 дол., д-р Адріян Сливоцький — 500 дол., Михайло Лозинський — 500 дол., Пилип і Ірена Турко-Бордоцк — 200 дол., Петро Николишин — 200 дол., Стефан Сіддярчук — 200 дол., Володимир Гетьманський — 200 дол., Стефан Голуб — 200 дол., Іван і Марія Кецмери — 150 дол., а решта жертводавців до вищезгаданої суми зложили по 100 долярів. Я постановив зібрати 20.000 долярів, це мені не вдалося.

Першого червня 1994 року приїхав до Бостону Генеральний консул України Віктор Крижанівський, щоб нав'язати зв'язки з урядом стейту Массачусеттс, зокрема з департаментами економії, інвестиції, а також у справах торговельної виміни. Під вечір вібулася тепла зустріч з гостем у домі нашого громадсько-політичного діяча д-ра Володимира Лупаня, котрий є рівнож головою Товариства Українських Адвокатів Америки, з чого наша бостонська громада є горда. Господар на цю зустріч запросив також представників з українських організацій Бостону.

Господар дому представив Віктора Крижанівського. Генеральний консул України розповів про діяльність консуляту, про великі матеріяльні потреби, в яких знаходиться консулят. Гостя вітали представники Відділу УККА, Відділу Спілки Української Молоді, Товариства Пласт, Українського Наукового Інституту в Гарварді, Відділу Демократичної Партії, Товариства Профісіоналістів Бостону, як рівнож представники українських католицької і православної церков.

У ширшім привіті вітав гостя д-р Іван Дідюк — від Кредитової Кооперативи в Бостоні, як також від жертводавців, котрі зложили 13.100 долярів. Чек на цю суму він вручив Вікторові Крижанівському. Приймаючи чека, генеральний консуль був зворушений і сердечно дякував.

Відспівано „Многая Літа" нашому гостеві, як рівнож господареві і господині за їх гостину.

Зустріч і гостина зробили на всіх приємне враження.

Д-р Іван Дідюк

В Україні появилася книжка Володимира Барагури „Меч і книга"

Заходами невсипущої Марії Крижанівської з Рочестеру, Н. Й., одержимої виданням власними трудами й коштами книжок для дітей і молоді, в Україні появилася нещодавно тиражем 4,500 примірників збірка для дітей старшого віку та юнацтва „Меч і книга" Володимира Барагури.

Цю книжку меценатка безкоштовно призначила українській дітворі та молоді. Про цю збірку згадується ще перед її появою в бюлетені „Відгукніться" таке: „Поруч „Гарфи Леілі", збірки леґенд пера Константини Малицької, та 'Учительки' авторства Марії Дмитренко, М. Крижанівська уфундувала ще третю збірку, незвичайно цікаву й вартісну з педагогічного погляду, 'Меч і книга' Володимира Барагури". Добродійка не лиш уможливлює видання цих книжок своїми щедрими датками, але й у великій мірі старається сама про технічну сторінку їх видання при допомозі своїх синів",

„Тепер М. Крижанівська плянує й робить конкретні заходи надрукувати високотиражний наклад „Гарфи Леілі", бо в Україні відчувається голод на релігійну тематику, яка була під совєтами строго заборонена. В її плянах є теж поновне видання високим накладом збірки „Меч і книга", тим разом з кольоровими ілюстраціями.

В тій цілі, не зважаючи на неясну політичну ситуацію в Україні, М. Крижанівська поїхала недавно до Львова й Києва.

Добродійна акція в ділянці виховання дітей і молоді за допомогою високо-виховної літератури — справа надзвичайної ваги. М. Крижанівська повинна б стати зразком для інших наших громадян, які посідають відповідні матеріяльні ресурси.

Щасти їй Боже!

НЕ ТЕ ПРІЗВИЩЕ

У репортажі в ч. 150 „Свободи" з 9-го серпня ц. р. подано неправильно прізвище провідниці гурта студентів з Чернігівської области, що навчалися у Сієна коледжі. Її прізвище Галина Юлицька. — Ред.

„Англомовний Історичний Атлас України"

Відносно статті, яка була надрукована в „Свободі" з 13-го січня 1944 року п. з. „Англомовний Історичний Атлас України" автора Е. Т. Пишу кілька зауважень від імени моєї батька, д-ра Івана Теслі і без мого відома [дівочи від мого імени]. Ми випадково довідалися про цю статтю значно пізніше. Д-р І. Тесля не є редактором англомовного атласу, про який є згадано в статті. Ні доктор Тесля, ні я не маємо ніякого відношення до Видавничого комітету, згаданого в цій статті. І також ні д-р Тесля, ні я не давали жодної згоди цьому Видавничому комітетові збирати фонди чи видавати будь-яку працю д-ра Теслі. Крім того, ні д-р Тесля, ні я не маємо нічого спільного з контом в Кредитівці „Самопоміч" в Чікаґо — Історичний Атлас України No. 305 21-00. Це конто було відкрите без відома чи згоди д-ра Теслі и мене, і ніякі фонди з цього конта не будуть вживані д-ром Теслею особисто чи на видання його атласу чи інших його праць.

Марічка Тесля,
Торонто

Проф. І. Самійленко знов відвідав Україну

Як інформує київська „Народна Газета", протягом кількох тижнів в Україні перебував голова колишнього уряду Української Народної Республіки (УНР) в екзилі, теперішній голова Українського Національно-Державного Союзу (УНДС) професор Іван Самійленко. В ході програми він, між іншим, зустрічався з представниками урядових структур, пресових та наукових установ. Обговорено пляни і заходи, пов'язані з необхідністю відзначення в наступному році дати 65-ої річниці процесу СВУ та розгрому СУМ й УАПЦеркви. Конкретизовано програму видання журналу „Тризуб".

Чимало уваги гість присвятив аналізі соціяльно-економічного становища та політичної ситуації в Україні після виборів.

Національна...

(Закінчення зі стор. 2)

ляі на ринковій плятформі, керувалися в своїй практичній діяльності виключно інтересами України. (Чи зауважуєте контраст між Масолом і Кучмою? - М. М.)". І на Конґресі: „Та ми маємо розуміти, що єдиним джерелом зростання заробітної плати є ріст виробництва (а не інфляційні урядові дотації - М. М.). В державі з таким фінансовим дефіцитом та спадом виробництва неможливо водночас створити систему ґарантій населенню, адже розділити можна лише те, що є. Жодна система не забезпечить ґарантій колективу, який не виробляє продукції, чи виробляє таку, що не користується попитом... Державне регулювання не означає втручання у вся і все чи продовження надання дотацій збитковим підприємствам організаціям. Треба, нарешті, зрозуміти, що збереження робочих місць, які не відповідають сучасним вимогам, підтримка невмілих, неспроможних прибутково господарювати, веде у безвихідь... ми повинні розуміти, що прийняття найкращих законів не забезпечить підвищення добробуту, якщо не запрацює виробництво, не буде поповнюватися державний бюджет. Це ж стосується і підвищення мінімального розміру заробітної плати, пенсій, стипендій".

З того всього виходить, що в закордонній політиці не можна виключити спроб акцій Президента і Верховної Ради, які скоротили б суверенність України. В економічній і соціяльній політиці може дійти до серйозних конфліктів між Президентом, прем'єр-міністром і Верховною Радою, які можуть скінчитися страйками і розрухами. Хоч тут ми маємо до діла з „може", і хоч, з другої сторони, не можна виключити зміни на краще, все таки є життєво конечним, щоб табір патріотів-реформаторів знайшов якусь спільну організаційну форму, щоб мати більший вплив на рішення і акції тих трьох чинників державної влади в Україні.

Українська...

(Закінчення зі стор. 1)

В парі із описом вишивок та їх історії вміщено у журналі також дуже зворушливий спомин Т. Криницької про славного колектора української вишивки у Львові, Мати Северину із Сестер Василіянок та як частина її збірки дісталася в часі Другої світової війни в руки мами Т. Криницької, з ними переїхала аж до ЗСА і тут збереглася саме у авторки спомину. Пише вона також як сама захопилася збіркою вишивок, вишиванням та передаванням цієї вмілости молодшим українкам.

З інформацій у журналі довідуємося, що Т. Криницька отримала диплом маґістра та фінансову стипендію від Мистецької комісії в Сієтл, що уможливлює її тепер навчати мистецтво вишивання. Вона інформує також читачок журналу, що велика та гарна збірка вишивок находиться в Українському Католицькому Музеї у Стемфорді, Конн.

Огляд значних подій у розвитку шашкевичезнавства

У перші десятиліття XIX ст. за складних національно-культурних умов поволі пробивалися до життя паростки нової української літератури на західньоукраїнських землях. У галицькій літературі панували тоді в основному відсталість і консерватизм творчої думки. Маріян Шашкевич, поет-новатор і культурний діяч, сповнений непохитности у виборі свого літературного шляху, сформулював тоді вперше в Галичині принципи нової естетики, які послідовно відстоював, і яких дотримувався у своїй літературній творчості. Виступаючи проти іґнорування української мови та намагання духівництва й далі тримати літературу в рамках церковних догматів, у брошурі „Азбука і абецадло" (1836) поет рішуче писав, що „література будь-якого народу є образом його життя, його способу мислення, його душі, отже, повинна вона зародитися і вирости з власного народу..." І ось у таких умовах виходить альманах „Русалка Дністрова" (1837), який І. Франко назвав „явищем наскрізь революційним".

У 1911 році Галичина і українська діяспора величаво відзначили століття з дня смерти Маркіяна Шашкевича. У газетах появилися статті. У Вінніпезі студенти вчительської семінарії влаштували окрему вечірку, а українська громада цього ж міста пошанувала Шашкевича концертом. Успіх святкувань був величавий. Події Першої світової війни затримали дальший розвиток культу Маркіяна не тільки на рідній землі, але також на поселеннях.

З припиненням війни ситуація докорінно змінилася. Почалися масові здвиги на Білій горі, наприклад, в 1937 році зібралося там близько 37 тисяч людей. Величаво відбулися також і святкування століття „Русалка Дністрова". Цікаво, що вони проходили при повній співпраці материка з українською політичною еміґрацією в Европі та з українськими поселеннями за океаном. При чому тон в тому задавала Галичина. Помітно відсвяткувала діяспора уже власними силами в 1943 році століття з дня смерти поета. До тривких пам'яток цих святкувань належить Пропам'ятна книга американських українців у столітню річницю смерти о. Маркіяна Шашкевича" (1943). У Вінніпезі зроблено підготову до построєння пам'ятника Пробудителеві, який відслонено в 1944 р.

До ще більшого звеличення М. Шашкевича в діяспорі причинилося відзначення 150-річчя з дня народження в 1961 році. До відзначення цих роковин приступила тоді й Україна. Уже в 1960 році в Києві з'явилися Твори М. Шашкевича, але його роля в українській літературі ще далі промовчувалась, а ідеї викривлювались. У діяспорі перевидано тоді Русалку Дністрову (Філядельфія), але без літературного вступу. За покликом Центрального Комітету в Европі відбувалися масові шашкевичівські конференції, проходили доповіді, концерти тощо. У пресі друкувалися статті, історичні розвідки, спогади. Серед книжкових видань того часу найбільш помітним була праця проф. Степана Шаха „Маркіян Шашкевич та Галицьке відродження". Тим разом відзначення ювілею М. Шашкевича в Україні та в діяспорі наявно показало, яким хотіла б бачити пробудителя діяспора, а яким — офіційні чинники від літератури в Україні. Тільки поети шестидесятники в Україні присвячували Маркіяну Шашкевичеві найбільш замітну увагу.

Тим часом за ініціятивою Української Вільної Академії Наук у Канаді у жовтні 1962 року створено Заповідник М. Шашкевича, який згодом перейменовано в Інститут-Заповідники. Через рік після заснування Заповідника почав появлятися збірник „Шашкевича", присвячений життю, творчості й культові Маркіяна. Збірник став виходити двічі на рік у листопаді та в червні під редакцією М. Г. Марунчака. Тут почали видавати й „Бібліотеку Шашкевичіяни", в якій з'явилося всього шість випусків. В 1897 р. Інститут-Заповідник М. Шашкевича перевидав „Русалку Дністрову" зі словом від видавців та обширною статтею Ярослава Розумного та її перекладами в мовах англійській, німецькій, французькій, еспанській та португальсько-бразилійській.

У 1989 році Інститут-Заповідник випустив у світ „Бібліографічний покажчик-Маркіяна Шашкевича", укладений д-ом Михайлом Марунчаком. До цього реєстру ввійшло понад 300 записів, яких досі не можна було знайти в жодному бібліографічному довіднику України. У 180-річчя з дня народження поета (1811—1991) появився „Збірник музичних творів на слова Маркіяна Шашкевича" (1992) під редакцією Юрія Гнатюка видання Інституту-Заповідника у Вінніпезі.

В Україні із сучасних істориків найплідніше досліджує епоху „Руської Трійці" Феодосій Стеблій. Завдяки його зусиллю з'явилося цінне видання „Русалка Дністрова": Документи і матеріяли". Постійно працюють у шашкевичезнавстві Михайло Й. Шалата (Дрогобич), О. Петраш — автор двічі видаваного літпортрета Руська Трійця (1972, 1986), Р. Кирчів автор монографії „Етнографічно-фольклористична діяльність 'Руської трійці', Олексій Дзьобан „Рукописи архіву М. С. Шашкевича" (1979). До розвитку сучасного шашкевичезнавства чимало причетний також поет Роман Лубківський. За його ініціятивою і діяльною участю відкрито музей-садибу Маркіяна Шашкевича в Підлиссі, музей „Русалки Дністрової" і пам'ятник Маркіянові Шашкевичеві у Львові. До участі у відкритті пам'ятника були запрошені вперше представники Інституту-Заповідника. За його руки започатковано „Шашкевичівські читання". Перші читання відбулися в Дрогобичі в листопаді 1989 року на тему „'Руська Трійця' і культура слов'янського народу". Другі читання проходили у Львові від 24—25 жовтня 1991 року, „Маркіян Шашкевич і українське національне відродження". Доповіді та повідомлення, виголошені на читаннях увійшли в збірник „Шашкевичіяна" (1993). Їх там 16 цінних досліджень і чотири публікації. Їхня тематика дивує широтою діяпазону та багатством форм вияву. Вони короткі своїм змістом, але зате вагомі матеріялом. При чому у кожній праці збережено приціл на українське національне відродження.

Кураторія Інституту-Заповідника у Вінніпезі провела широку підготову святкувань 150-річчя з дня смерти поета М. Шашкевича. Святкування відбулися 17—18-го жовтня 1993 року. 17 жовтня програма проходила біля пам'ятника Маркіянові Шашкевичу й складалася зі складення вінка від усієї української громади Вінніпеґу. Акт виконали представники „Рідної Школи" М. Шашкевича та парафії св. Андрія. Було тут прочитане й коротке слово про роковини смерти поета пробудителя і про його епохальне значення в українській історії (Борислав Білаш). Свято завершено декламаціями молоді та могутнім відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Програма 18-го жовтня проходила в читальні „Просвіти" і складалася з святкового слова голови Інституту-Заповідника д-ра М. Марунчака академічної презентації „Збірника музичних творів на слова Маркіяна Шашкевича" Ю. Гнатюка (Збірник був запланований на 1991 рік, але через технічні труднощі появився в 1992 році) Кураторії Інституту-Заповідника та проголошення висліду Шашкевичівського конкурсу на кращий сценічний твір для шкільної молоді, присвячений Маркіянові Шашкевичеві.

Жюрі Шашкевичівського міжнародного конкурсу Інституту-Заповідника Маркіяна Шашкевича: проф. Володимир Жила — голова; о. митрат Ярослав Ґайманович — секретар; д-р Михайло Марунчак і Ярослав Ґаба — члени, проголосили його переможців: Богдана Пилата із с. Словіти Золочівського району Львівської области (перше місце); Антоніну Листопад із м. Краснодону Луганської области, Омеляну Патрило із м. Тернополя і Левка Кудлика із м. Ходорова Львівської области (друге місце); Руслану Марич із м. Перемишляни Львівської области та Ярослава Яроша із м. Івано-Франківська (третє місце).

18 лютого 1994 року в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича АН України у Львові відбулося поширене засідання Шашкевичівської комісії, в якому взяли участь вчені-шашкевичезнавці Львова, Дрогобича, Тернополя, численні гості. На ньому обговорено актуальні питання сучасного шашкевичезнавства, зокрема пильну потребу поглибленого наукового дослідження діяльности Маркіяна Шашкевича, „Руської Трійці" в загальноукраїнському, всеслов'янському та загальноевропейському контексті, особливо тих її аспектів, на які накладалось табу за тоталітарного режиму. Рішено впровадити в науковій обіг дослідження призабутих і переслідуваних у минулому шашкевичезнавців, доробок з питань шашкевичезнавства української діяспори та світової науки, нові історичні джерела та використання сучасних наукових методів.

Учені в своїх доповідях наголошували на необхідності повного видання творчої спадщини „Руської Трійці", в тому числі іноземними мовами, підготови іноземними мовами праць шашкевичезнавців, прискорення створення енциклопедії „Руська Трійця", активніше використання творчої спадщини „Руської Трійці" у шкільних програмах, осучаснення експозицій у літературних музеях, посилення уваги до вшанування пам'яті співзасновників „Руської Трійці" Якова Головацького та Івана Вагилевича.

Із схваленням прийнято рішення провести чергові Шашкевичівські читання у червні 1994 року і визначити для них тему „Руська Трійця": її попередники і наступники". При цьому значну увагу передбачається приділити Якову Головацькому з нагоди 180-річчя з дня народження вченого. Матеріяли читань плянується видати окремою книгою.

Член Шашкевичівської комісії Феодосій Стеблій ознайомив учасників засідання з підсумками проведеного Інститутом-Заповідником Маркіяна Шашкевича конкурсом на кращий сценічний твір для шкільної молоді, присвячений Маркіянові Шашкевичу, повідомив про рішення жюрі конкурсу і представив його переможців. Тут же було їм вручено грошові нагороди, відповіді посвідчення та пам'ятні сувеніри-томики, виданої Інститутом Шашкевичіяни — матеріялів Шашкевичівських читань 1991 року.

Переможці конкурсу сердечно подякували за високу оцінку їхніх творів і запевнили, що своєю творчістю й надалі сприятимуть популяризації імени та творчої спадщини Маркіяна Шашкевича, „Руської Трійці" загалом.

Під час засідання відбулась презентація виданого Інститутом-Заповідником Маркіяна Шашкевича „Збірника музичних творів на слова Маркіяна Шашкевича", про зміст якого поінформував композитор і диригент хору „Бескид" Роман Сов'як. Заходами Львівського відділу Товариства „Україна" (голова Богдан Якимович) влаштовано тематичний концерт.

Засідання комісії, таким чином, стало першим із серії цьогорічних заходів щодо активізації досліджень творчої спадщини „Руської Трійці" та вшануванням пам'яті її творців.

Поширене засідання Шашкевичівської комісії це кращий приклад тісної співпраці з Інститутом-Заповідником Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі.

Володимир Жила

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МАРІЯ ЧІП член УНС Відд. 86-го Українського Спортового Клюбу в Ню Йорку, Н.Й. померла 18-го квітня 1994 року на 68-му році життя. Нар. 1925 року в Ню Йорку місті. Членом УНС стала 1986 року. Залишила у смутку мужа Михайла і дочку Діяну. Похорон відбувся 21-го квітня 1994 року на цвинтарі св. Івана в Мідл Виллєдж, Квінс, Н.Й.
Вічна Їй Пам'ять!
Іван Серант, секр.

АННА ВАҐНЕР член УНС Відд. 339-го Т-ва ім. св. Василія Великого в Філядельфії, Па. померла 24-го квітня 1994 року на 68-му році життя. Нар. 1925 року в Централії, Па. Членом УНС стала 1943 року. Залишила у смутку синів: Джералда, Джорджа і Джеймса, та чотирьох внуків. Похорон відбувся 27-го квітня 1994 року на цвинтарі Кальварія у Дрімс, Па.
Вічна Їй Пам'ять!
Михайло Луців, секр.

ОЛЬГА БРЕЗДУН член УНС Відд. 364-го Т-ва св. Василія Великого в Клівленді, Огайо, померла 13-го травня, 1994 року на 72-му році життя. Нар. 1922 року в селі Мости Великі, Україна. Членом УНС стала 1950 р. Залишила у смутку мужа Василя Брездуна та дочок Анну Берит та Марійку Креснянську, внучку Адріяну Креснянську а на Україні сестру Анну Лукач. Похорон відбувся 16-го травня 1994 року на цвинтарі свв. Петра і Павла в Пармі, Огайо.
Вічна Їй Пам'ять!
В. Владика, секр.

ДАНИЛО МАРУСЕВИЧ член УНС Відд. 200-го Т-ва „Вільна Україна" в Озон Парку, Н.Й. помер 12-го квітня 1994 року. Нар. 23-го липня 1915 року в Ню Йорку, Н.Й. Членом УНС став 1949 року. Залишив у смутку дружину Гелену, дочку Вікторію Гайнс з мужем Джорджом і внуків Ніколе і Даніеле; сина Михайла і внуків Михайла і Евіє та сестру Анну Матчак. Похорон відбувся на національнім цвинтарі в Кальвертоні, Н.Й.
Вічна Йому Пам'ять!
Іван Пригода, секр.

ГЕЛЕН ПАЦЬОРКА член УНС Відд. 291-го Т-ва ім. Т. Шевченка в Клівленді, Огайо померла 9-го травня 1994 року на 69-му році життя. Нар. 29-го жовтня 1924 року в Клівленді, Огайо. Членом УНС стала 1941 року. Залишила у смутку сестру Степу Бирнс з родиною. Похорон відбувся на цвинтарі Бруклин Гайтс в Клівленді, Огайо.
Вічна Їй Пам'ять!
Віра Напора, секр.

МИХАЙЛО ЮЗЕНІВ член і секретар 194-го Відділу Т-ва „Свобода" в Ню Йорку, Н.Й. помер 10-го травня 1994 року на 73-му році життя. Нар. 1921 року в Рибниках, Україна. Членом УНС став 1968 року. Залишив у смутку дружину Олександру, синів Андрія і Романа з невісткою Мартою, трьох сестер в Україні з родинами. Похорон відбувся 13-го травня 1994 року на цвинтарі св. Андрія Первозванного в Бавнд Бруку, Н.Дж.
Вічна Йому Пам'ять!
Олександра Юзенів, секр.

ГАЛИНА ГОРВАТ член УНС Відд. 349-го Т-ва ім. Тараса Шевченка в Менвіл, Н.Дж. померла 19-го травня 1994 року на 71-му році життя. Нар. 28-го квітня 1923 року. Членом УНС стала 1968 року. Залишила у смутку сестру Софію в ЗСА і три сестри в Україні, сина Михайла, та доньку Маріянну і п'ятеро внуків та близьку і дальшу родину в ЗСА і в Україні. Похорон відбувся 21-го травня 1994 року на цвинтарі Імени Серця Христового в Менвілл, Н.Дж.
Вічна Йому Пам'ять!
Михайло Захарко, секр.

РОЗАЛІЯ КУСИЙ член УНС Відділу 127-го Т-ва ім. св. Миколая в Баффало, Н.Й. померла 29-го серпня 1993 року на 73-му році життя. Нар. 3-го травня 1920 року. Залишила у смутку сина Стефана, невістку Катерину і внуків Клер, Джефрі і Аллісон. Похорон відбувся 2-го вересня 1993 року на цвинтарі св. Матея в Бафало, Н.Й.
Вічна Йому Пам'ять!
Кетлін М. Ленд, секр.

ДМИТРО МЕЛЕЩАК член УНС Відд. 328-го Т-ва „Просвіта" в Клівленді, Огайо помер 5-го травня 1994 року на 72-му році життя. Нар. 1921 року на Україні. Членом УНС став 1951 року. Залишив у смутку дружину Зеному, сина Василя і доньок Ірену і Марію. Похорон відбувся 7-го травня 1994 року на цвинтарі свв. Петра і Павла в Пармі, Огайо.
Вічна Йому Пам'ять!
Богдан Кевч, секр.

ІВАН ЯКИМЛЯК член УНС Відд. 355-го Т-ва „Запорозька Січ" в Ст. Джозеф, Мізурі помер 26-го квітня 1994 року на 67-му році життя. Нар. 1927 року в селі Дивитники, Бібрка, Україна. Членом УНС став 1957 року. Залишив у смутку дружину Рубі (першу Катерину), сина Стефана, двох внуків і дві дочки Ірину Волошин з мужем д-ром Євгеном і двома дітьми, Олю Люґінську з мужем Гаррі і родину другої дружини, синів, дочок, внуків і правнуків. Три сестри Олю, Марію і Катерину з родинами в Україні. Похорон відбувся 29-го квітня 1994 року на цвинтарі Мт. Олівет в Ст. Джозеф, Мізурі.
Вічна Йому Пам'ять!
Семен Гасяк, секр.